DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA
SZOCIÁLETIKAI ÉS EGYHÁZSZOCIOLÓGIAI TANSZÉK

A VÁLASZOK KÉSZEN VANNAK?

A KERESZTYÉN KOMMUNIKÁCIÓ ETIKAI ÉS TEOLÓGIAI KÉRDÉSEI AZ ÚJMÉDIA KORÁBAN

TÉZISFÜZET

Készítette:
FARKAS ZSUZSANNA

Témavezető:
DR. HABIL. FAZAKAS SÁNDOR
EGYETEMI TANÁR

Debrecen
2026.

I.
A DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÁRGYA ÉS CÉLJA

A Válaszok készen vannak? – A keresztyén kommunikáció etikai és teológiai kérdései az újmédia korában című doktori értekezést a 2020-as koronavírus-járvány hívta éltre. Az akkori, digitális térbe kényszerült egyházi kommunikáció olyan mélyebb kulturális és társadalmi változásokat hozott felszínre, amelyek már évtizedek óta formálták a világunkat, de nem született rájuk aktív egyházi válasz. A kutatás célja, hogy alternatívákat kínáljon a tekintélyelvű, „felülről lefelé" irányuló kommunikáció helyett, mert a mai hálózati-digitális társadalomban ez már működésképtelenné vált.

A korábban használt egyházi kommunikációs megoldások és az egyirányú kinyilatkoztatások kora lejárt, az online környezetben a felhasználó passzív befogadó helyett aktív tartalomgyártó lett. Amikor nem kap lehetőséget kapcsolódni a tartalomhoz, az üzenet könnyen láthatatlanná válik számára. Ugyanakkor az is nehézséget okoz, hogy amint hiteltelennek találja a kapott üzenetet, azonnal eltávolodik attól. Probléma emellett, hogy az egyház nyelvezete is zárt, a használt fogalmak a kívülállók számára sokszor érthetetlenek. A helyzetet tovább árnyalja, hogy a vallási magatartási formák teljesen átalakulnak, a keresztyének létszáma Európa-szerte csökken és az internetes algoritmusok a gyors, szórakoztató tartalmaknak adnak teret, ami kevésbé jellemző az egyház üzenetére. Ha ebben a helyzetben az egyház kritikátlanul átveszi a marketing eszközeit, a hitet és a spiritualitást egy egyszerűen fogyasztható termékké egyszerűsíti. Ezt az összetett helyzetet összetett kutatással érdemes vizsgálni, amelyhez a teológia, a médiatudomány és a szociológia párbeszéde nyújt segítséget. A teológia segít megérteni, hogy az egyház válsága alapvetően kommunikációs válság, a médiatudomány és a szociológia releváns kutatási eredményei pedig bemutatják, hogy milyen veszélyeket rejt a kapuőrök nélküli nyilvánosság és az egyház saját hagyományaiba való bezárkózás. Ebből a válságból a protestáns etika kínálhat kiutat, amely szakít a felülről érkező utasításokkal és felelős, önálló döntésre képes felnőttként tekint az emberre. Ez az etikai megközelítés napjainkban felértékelődik, mert a társadalom tagjai állandó egzisztenciális krízisek és döntési helyzetek között élnek. E helyzetekben a kész válaszok helyett a protestáns etika válhat közös nyelvvé és kapcsolódási ponttá, amelyen keresztül az egyház képes megszólítani a szekuláris környezetet.

Az értekezés célja, hogy olyan „kommunikációs hidak" felépítéséhez mutasson érveket és kereteket, amelyeken az egyház már nem hatalmi szóval kommunikál, hanem útitársként, empátiával „ül le" a kereső és krízist átélő ember mellé. Ahhoz azonban, hogy a kommunikációs híd modellje a gyakorlatban is működjön, elengedhetetlen az egyházi önreflexió és a múlttal való őszinte szembenézés. Az egyház szava csak akkor lehet hiteles, ha kiáll azokért, akiknek nincs hangja és az elmondott szavakon túl is valóságosan, megértően fordul a szenvedők felé. Ma az képes áttörni a digitális zajt, akinek a kommunikációját tettek is követik, ezért a keresztyén kommunikációban azt érdemes képviselnünk, hogy az evangélium igazsága és hitelessége minden esetben felülírja az arculatépítést.

II.
A TÉMAFELDOLGOZÁS MÓDSZERE

A kutatás alapja, hogy a teológia, a média- és kommunikációtudomány, valamint a szociológia egymás szövetségesei is lehetnek. Ahhoz, hogy az egyház ne zárkózzon be a saját falai közé és párbeszédet tudjon folytatni a társadalommal, szüksége van a társtudományok felismeréseire.

A munka módszertani alapját egy integratív szakirodalmi áttekintés adja, amelyben az összegyűjtött hazai és nemzetközi források párbeszédbe léphettek egymással. A dolgozat íve a reformáció korának alapvetéseitől egészen a posztmodern elméletekig tart. Ahhoz ugyanis, hogy a jelen kihívásaira válaszolni tudjunk, a korábbi eredményekre és módszerekre is szükségünk van, így váltak az értekezés primer forrásaivá a teológia részéről Kálvin János, Dietrich Bonhoeffer, Paul Tillich, Richard Niebuhr, Stanley Hauerwas, Lesslie Newbigin, Dorothee Sölle és Mercy Amba Oduyoye, a kommunikáció és a szociológia területéről pedig Marshall McLuhan, Jürgen Habermas, Niklas Luhmann, Pierre Bourdieu, Hartmut Rosa, Stig Hjarvard és Heidi A. Campbell.

A témafeldolgozás legizgalmasabb és egyben legnehezebb kihívását az jelentette, hogy a vizsgált közeg folyamatosan változott. Amikor 2020-ban elkezdődött a kutatás, a szakértők még 2026-ra jósoltak egy radikális digitális ugrást, a valóságban azonban ez már 2022-ben, a generatív nyelvi modellek rohamos elterjedésével bekövetkezett. Erre a változásra a disszertációnak is reagálnia kellett, hogy érvényes és aktuális maradhasson.

Mivel a kutatás a rendszeres teológiai tárgykörében készült, a főszöveg az elméleti kérdések szintézisére és elemzésére koncentrál, ahhoz azonban, hogy az elkészült dolgozat ne szakadjon el a valóságtól, gyakorlati példák és esettanulmányok is gazdagítják, de ezek a lábjegyzetekbe kerültek. Emellett kiemelt célkitűzés volt, hogy a szöveg nyelvezete olvasmányos és könnyen érthető legyen. A folyamatosan változó digitális környezetre adott reflexiókkal pedig az volt a célom, hogy az írás véletlenül se önmagáért szülessen meg, hanem válasz lehessen a mai kor kihívásaira.

III.
A DOKTORI ÉRTEKEZÉS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A dolgozat hat fejezeten keresztül mutatja be, hogyan jutunk el jelenkorunk nehézségeinek diagnosztizálásától és a társadalmi problémák definiálásától a kommunikáció fejlődésén, teológiai kérdésein keresztül az újmédia korszakáig, majd a kommunikáció új útjait jelentő „kommunikációs hidakig".

Az I. fejezet foglalja össze, hogy az 20. századra felgyorsult szekularizáció átalakította a vallásosságot, a fiatalabb generációknak a hit már nem örökölt tradíció, legjobb esetben is választás kérdése. A vallási elköteleződés visszaesését a nemzetközi kutatások mellett a 2022-es hazai népszámlálás adatai is alátámasztják, az egyházi intézményi infrastruktúra növekedése ellenére a személyes elköteleződés a belső egyházi válságok és a transzparencia hiánya miatt is gyengül. Ezek az eredmények azonban más folyamatokhoz is kapcsolódnak, a „reflexív spiritualitás" fogalma (Wade Clark Roof, Anthony Giddens) írja le, hogy a személyre szabott élmények átveszik a hagyományos rítusok helyét. A mai, teljesítmény alalapú társadalom egzisztenciális válságaira a narratívák megosztása (Tomáš Halík), megismerése és reaktualizálása lehetne megfelelő irány, lebontva az egyházi kommunikáció tekintélyelvű és kirekesztő kereteit. Pierre Bourdieu szimbolikus hatalomról szóló elmélete azonban figyelmeztet, hogy az egyház nyelvezete gyakran szimbolikus erőszakként működik és elnyomja az egyéni tapasztalatokat. A hiteles egyházi kommunikációnak ezt szükséges meghaladnia.

A diagnózishoz szükséges ismerni a keresztyén kommunikáció teológiai alapjait és az egyházi berendezkedést is (II. fejezet). Ezek alapján a transzmissziós kommunikációs modell nem elegendő a keresztyén üzenet továbbadására, a nyilvánosság megváltozott (Jürgen Habermas), szükséges elmozdulni a participáció (Horányi Özséb) és a rezonancia (Hartmut Rosa) irányába. Ez nyújt lehetőséget a communio és a megszólíthatóság megvalósításához. Azonban csak akkor működhetnek ilyen terek, ha tudatosítjuk, hogy az egyház társadalmi alrendszerként könnyen eshet úgy az önfenntartás csapdájába, hogy elszakad a valós társadalmi kérdésektől (Niklas Luhmann), ami azért is veszélyes, mert ez a kálvini decentralizált hatalmi modellel is szembe megy. A hitelesség alapja a transzparencia és az önvizsgálat lesz, amelyben kiemelt szerepe van a bűnbánatnak is. A keresztyén kommunikáció feladata hangot adni a szenvedőknek és hangtalanoknak, elmondani az ő történeteiket is (Johann Baptist Metz, Hannah Arendt). Azonban mivel az újmédiában feloldódott a hagyományos „kapuőr" szerep (Antonio Spadaro, Manuel Castells), az egyház sem tudja már kijelölni a folyamatok fősodrát. Erre a dilemmára jó válasz a lineáris médiumoktól a mesterséges intelligenciáig terjedő folyamatok megismerése (III. fejezet), mert a mai környezetben az aktivitás és interaktivitás hódít teret. A környezet valódi és mérhető veszélyei a filterbuborékok és a visszhangkamrák (Cass Sunstein), amelyekben a párbeszéd helyett a vélemények könnyen polarizálódnak és így elsorvad a rezonancia. Ez a fajta figyelemgazdaság kontextusvesztést és dopaminfüggőséget okoz, ugyanakkor nem kínál kielégítő válaszokat például a mesterséges intelligenciával kapcsolatos etikai kérdésekre (Paolo Benanti). XIV. Leó pápa Magnifica Humanitas enciklikájával összhangban szükséges szem előtt tartani, hogy a gép optimalizációs logikája nem helyettesítheti az emberi felelősséget és a lelkiismeretet. Az egyháznak az

információközlés (religion online) helyett az interaktív megélés (online religion) terébe kell átlépnie, felmutatva azt, ami hiányzik a gépekből.

A IV. fejezet mindezt azzal egészíti ki, hogy az elmúlt bő száz év egyházi kommunikációs álláfoglalásain keresztül mutatja be a kontrolltól és a cenzúrától a párbeszéd és társadalmi igazságosság felé mozduló ívet. Ugyanakkor bár az elemzett nyilatkozatok a partneri párbeszédet szorgalmazzák, a gyakorlatban sokszor nem ez látható, honlapelemzés igazolja, hogy a hazai egyházi felületek többsége megreked a hierarchikus, alacsony interaktivitású kommunikációs szinten. Ezt sürgető lenne dinamikus, párbeszéden alapuló terekkel felváltani. Ennek nehézsége, hogy a kész, sematikus válaszok nem adnak kapaszkodót a mai ember egyre sűrűsödő egzisztenciális kérdéseire, miközben a keresztyén útmutatás továbbra is lehetne releváns (V. fejezet). A protestáns etika alkalmas ennek kifejezésére, mert nem a kötött szabályokat veszi alapul, hanem kísér a felelős döntés felé vezető úton (Dietrich Bonhoeffer). Ezt kommunikációs szempontból a „protestáns véleményfolyosó" képes megmutatni (GEKE), amelynek dogmatikai, teológiai falai óvnak, de közben nyílik tér az egymástól eltérő döntéseknek és véleményeknek is. A folyosó terében a kommunikáció az információközlésből azonosulássá válhat (David Hesselgrave). A VI. fejezet ugyanakkor bemutatja, hogy a kommunikáció új útjainak még ezt a folyosót is érdemes meghaladni, mégpedig egy „híd-modellel". A korlátok ebben az esetben is óvnak és szükségesek, de az ég alatt nyíló, elválasztott, elszakadt területeket összekötő híd lehetőséget ad a rezonanciára, a párbeszédre, a kérdések megfogalmazására és a történetek értelmezésére. Mindennek alapja a Szentlélek munkája (Michael Welker) és az, hogy a kimondott szavak cselekedetekké is váljanak.

IV.
A DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

1. Az elmúlt évszázadok változásai, az ipari és kommunikációs forradalmak, a digitalizáció, a vallási identitás individualizálódása és a generációs különbségek átalakították a világot. Ebben a közegben a vallási kommunikáció etikai minőségét a történetmesélés adhatja vissza, mert a megosztott narratívák képesek elmozdítani a hallgatót saját nézőpontjából és erkölcsi közösséget teremteni, de teret engednek annak is, hogy a korábban háttérbe szorítottak történetei is formálhassák a közösséget.

2. Az egyházban jelenleg mutatkozó krízisek nem technológiai lemaradásból fakadnak, hanem a hatalmi struktúrák átrendeződéséből, mindez alapvetően kommunikációs válság. A hitelesség visszaszerzése ezért megköveteli a múlttal való őszinte szembenézést és a bátor megszólalásokat, de mindez a digitális térben akkor tud megvalósulni, ha az egyház hatalomgyakorlás helyett a közös válaszokat kereső etikai tájékozódást segíti.

3. Az újmédia mára a vallásgyakorlást és az értelmezési keretet alakító hibrid környezetet jelenti. Az egyház nem a gépi logika és a figyelemgazdaság működésének leképezésével válik hitelessé, hanem az interaktív hálózati jelenléttel, a személyes felelősséggel és az emberi tényezők felmutatásával.

4. Több kommunikációs nyilatkozat a párbeszéd fontosságát hirdeti, de az online térben még mindig egyirányú az egyházi kommunikáció, miközben az egyház szava ma ott tud igazán érvényesülni, ahol olyan értelmező közösségnek szól, amelyekben van tér a visszacsatolásra és a közös jelentésalkotásra.

5. A posztmodern ember mindennapjaiban olyan döntési helyzetek jelennek meg, amelyek sok esetben etikai természetűek, de ezekre a helyzetekre az „itt és mostban” az eddigi kommunikációs módszerek nem tudnak választ adni. Mára egy olyan kommunikációs tér kialakítására van szükség, amely képes áthidalni a társadalmi törésvonalakat, partneri viszonyt alakít ki a szereplőivel és amiből kilépve sem marad a hit magánügy.

V.
AZ ÉRTEKEZÉS TÁRGYÁBAN KÉSZÍTETT
PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE – MTMT: 10095168

FARKAS, ZS.: Light at the End of the Corridor: An Essay on the Importance of the Ethical Corridor from a Communication Perspective In: Fazakas, Sándor; Mario, Fischer; Thomas-Andreas, Pöder (szerk.): *Gemeinsam Kirche sein / Being Church Together: Konsequenzen, Wirklichkeiten und Möglichkeiten der Leuenberger Konkordie / Consequences, Realities and Possibilities of the Leuenberg Agreement*, Leipzig, 2024., 239-251.

FARKAS, ZS.: Igen? Nem? Vagy?: Keresztyén felelősség döntéseinkben a mesterséges intelligencia korának hajnalán In: Fazakas, Sándor (szerk.): *A digitális világ etikai aspektusai*, Debrecen, 2024., 55-69.

FARKAS, ZS.: Faith in the Age of AI: Christianity through the Looking Glass of Artificial Intelligence in: *Studia Theologica Debreceniensis* 14, (2022/2) 112-114.

FARKAS, ZS.: Egy online térben töltött év tanulságai: A keresztyén kommunikáció kérdései az újmédia korában, in: *Studia Theologica Debreceniensis* 13, (2021/2.) 58-70.

I.
THE SUBJECT OF THE DOCTORAL THESIS

The doctoral dissertation titled “Are the answers ready? – Ethical and theological issues of Christian communication in the new media age” was inspired by the 2020 coronavirus pandemic. As the church was forced to shift into the digital sphere,deeper cultural and social changes were brought to the surface, that have been shaping our world for decades. However, until now, there has been no active response from the church to these changes. The goal of the research is clear: to offer alternatives to authoritarian, “top-down” communication. This approach has become completely ineffective in today’s networked, digital society.

The era of one-way proclamations is over. In the online environment, users have evolved from passive recipients into active content creators, which presents the church with several serious challenges. If users are not given the opportunity to engage, the message is lost on them, and as soon as they perceive it as insincere, they immediately turn away from it. The situation is further complicated by the closed language employed by the Church, with a terminology often incomprehensible to outsiders. Meanwhile, religious practice is changing, the number of Christians is declining, and internet algorithms favor quick entertainment – which does not at all benefit the church’s messages. In this situation, the church cannot adopt the tools of marketing without criticism. If it does so, it degrades spirituality to a mere consumer product. This complex problem can only be addressed through a dialogue between theology, media studies, and sociology. Theology highlights that the Church’s crisis is fundamentally a crisis of communication, while the other disciplines reveal the dangers of isolation. Protestant ethics may offer a way out of this crisis. This approach breaks with top-down directives and treats people as adults capable of making independent decisions. In an age of constant existential crises, rather than offering ready-made answers, this ethic could become the common language through which the church can address the secular world.

The ultimate goal of this dissertation is to build “bridges of communication” through which the church no longer communicates with an authoritative voice. Instead, it sits down beside those experiencing crisis with empathy, as a fellow traveler. However, sincere self-reflection and coming to terms with the past are essential for this. The Church’s message is credible only when it genuinely turns toward those who are suffering and stands up for those who have no voice. Today, only those can transcend the digital noise, whose words are backed by actions. In Christian communication, the truth and credibility of the Gospel always take precedence over mere image-building.

II.
THE METHOD OF WORKING ON THE TOPIC

The basic premise of this research is that theology, media and communication studies, and sociology are allies. Only with the help of insights from these related disciplines can the church avoid becoming insular and thus engage in genuine dialogue with society.

The methodological foundation of this work is provided by an integrative review of the literature. In this process, Hungarian and international sources are brought into dialogue with one another. The scope of this dissertation extends from the fundamentals of the Reformation era all the way to postmodern theories. Indeed, we can only respond meaningfully to the challenges of the present by drawing on earlier findings and methods. Therefore, the primary sources for this dissertation in the field of theology are John Calvin, Dietrich Bonhoeffer, Paul Tillich, Richard Niebuhr, Stanley Hauerwas, Lesslie Newbigin, Dorothee Sölle, and Mercy Amba Oduyoye. In the fields of communication and sociology, the research draws on the works of Marshall McLuhan, Jürgen Habermas, Niklas Luhmann, Pierre Bourdieu, Hartmut Rosa, Stig Hjarvard, and Heidi A. Campbell.

The most exciting and, at the same time, the most difficult challenge in addressing this topic was the constant change in the medium under study. When the research began in 2020, experts were still predicting a radical digital leap by 2026. In reality, however, this occurred as early as 2022, with the rapid proliferation of generative language models. The dissertation had to adapt to this change to ensure that the findings remained valid and up-to-date.

Since the research was conducted within the field of systematic theology, the main text focuses on synthesizing and analyzing theoretical issues. However, the dissertation cannot be detached from reality. Therefore, the work is enriched with practical examples and case studies, which have been included in the footnotes he flow of the text. Another key objective was to ensure that the text remains readable and accessible. The ultimate goal of these reflections on the ever-changing digital environment is for this work to exist for its own sake, but to provide practical answers to the challenges of our time.

III.
SUMMARY OF THE RESULTS OF THE DOCTORAL THESIS

The dissertation progresses through 6 chapters to present a transition from diagnosing the challenges of our time and defining social problems to examining the development of communication and its theological issues. From there, we arrive at the era of new media, and then at "communication bridges," which represent new avenues of communication.

Chapter I summarizes how the acceleration of secularization in the 20th century transformed religiosity. For younger generations, faith is no longer an inherited tradition but, merely a matter of choice, at best. The decline in religious commitment is supported not only by international research but also by data from the 2022 Hungarian census. Although the institutional infrastructure of the church is growing, personal commitment is nevertheless weakening due to internal church crises and a lack of transparency. These findings, however, are also linked to other processes. The concept of "reflexive spirituality" (Wade Clark Roof, Anthony Giddens) accurately describes how personalized experiences are replacing traditional rituals. Sharing understanding (Tomáš Halík), and revitalizing narratives could be the right approach to addressing the existential crises of today's performance-based society. To achieve this, however, the authoritarian and exclusionary frameworks of church communication must be dismantled. Pierre Bourdieu's theory of symbolic power, however, warns of an important danger. The language of the church often functions as symbolic violence and suppresses individual experiences. Authentic church communication must absolutely move beyond this.

Understanding the theological foundations of Christian communication and the structure of the church is essential for a social diagnosis (Chapter II). Based on these, it is clear that the mere "transmission" model of communication is no longer sufficient for conveying the Christian message. Since the structure of the public sphere has changed (Jürgen Habermas), the church must shift toward participation (Özséb Horányi) and resonance (Hartmut Rosa). Only this offers a genuine opportunity to realize communio and addressability. However, these spaces can function only under one important condition. We should be aware that the church, as a social subsystem, can easily fall into the trap of self-perpetuation, becoming detached from real social issues (Niklas Luhmann). This phenomenon is particularly dangerous because contradicts the Calvinist, decentralized model of power. In the future, credibility will be based on transparency and continuous self-examination. Repentance must also play a prominent role in this process. The primary task of Christian communication is to give a voice to the suffering and the voiceless, telling their stories as well (Johann Baptist Metz, Hannah Arendt). As in the new media, the traditional role of the "gatekeeper" has completely wanished (Antonio Spadaro, Manuel Castells), the church is no longer able to independently determine the main straits of communication processes. A good answer to this dilemma can be found by understanding the processes ranging from linear media to artificial intelligence (Chapter III). In today's digital environment, activity and interactivity are gaining ground over passivity. The real and measurable dangers of this environment are filter bubbles and echo chambers (Cass Sunstein). In these closed spaces, opinions easily become polarized instead of fostering genuine dialogue, thus resonance wanishes. This type of attention economy leads to a loss of context and dopamine addiction. At the same time, it offers no satisfactory answers to the most important

contemporary problems, such as the ethical issues surrounding artificial intelligence (Paolo Benanti). In accordance with Pope Leo XIV's encyclical Magnifica Humanitas, we must keep one important principle in mind. The logic of optimization inherent in machines can never replace human responsibility and conscience. The Church must move from the realm of mere information dissemination ("religion online") to the realm of interactive lived faith ("online religion") in order to reveal the reality that is fundamentally absent from machines.

Chapter IV analyzes the Church's statements on communication over the past hundred years tracing a shift from control and censorship toward dialogue and social justice. Although the statements analyzed advocate for dialogue among equals in theory, in practice this is often not the case. A comprehensive website analysis confirms that the majority of domestic church websites have continued to stagnate on at a hierarchical level of communication with low interactivity. This practice must be urgently replaced with dynamic, dialogue-based spaces. There are difficulties involved in this change. Ready-made, formulaic answers no longer provide a foothold for people's increasingly pressing existential questions, while Christian guidance, could retain its relevance (Chapter V). Protestant ethics is particularly well-suited to convey this, as it is not based on rigid rules, but is able to accompany people on the path toward responsible decision-making (Dietrich Bonhoeffer). From a communicational perspective, this is illustrated by the concept of the "Protestant corridor of opinion" (GEKE). The dogmatic and theological walls of this corridor provide protection, yet at the same time allow room for differing decisions and opinions. In this space, communication can evolve from the mere exchange of information into genuine identification (David Hesselgrave). Chapter VI, however, demonstrates that new paths of communication should go beyond even this corridor. The "bridge model" offers a solution to this. Although in this case boundaries are necessary and serve as a way to protect us, this open bridge is capable of connecting separated, fragmented social spheres and creates opportunities for resonance, dialogue, the formulation of appropriate questions, and a shared interpretation of stories. Ultimately, all of this is grounded in the work of the Holy Spirit (Michael Welker) and in the transformation of spoken words into visible actions.

IV.
THESES OF THE DOCTORAL THESIS

1. The changes of the past centuries – the industrial and communications revolutions, digitalization, the individualization of religious identity, and generational differences – have transformed the world. In this changed environment, storytelling can restore the ethical quality of religious communication. Shared narratives have the power to shift the listener's perspective, creating a genuine moral community. They also provide a space for the stories of those who were previously marginalized, allowing them to contribute to the formation of this community.

2. The current crises within the Church do not stem from a technological lag, but from a realignment of power structures. This situation is fundamentally a crisis of communication. To regain credibility, we must honestly confront the past and courageously stand by our convictions. However, this can only be achieved in the digital realm if the Church follows an ethical course that focuses on seeking common solutions rather than exercising power.

3. New media has now become a hybrid environment that actively shapes religious practice and interpretive frameworks. The church does not gain credibility by simply mirroring machine logic and the workings of the attention economy. Rather, its credibility stems from its interactive online presence, a sense of personal responsibility, and an emphasis on human factors.

4. Although numerous communications statements emphasize the importance of dialogue, the Church's communication in the online space remains one-way. Today, however, the Church's message can only find a genuine response if it speaks to a community of interpreters. We need spaces that offer a genuine opportunity for feedback and for developing a shared understanding.

5. In their daily lives, postmodern people are constantly faced with decision-making situations that are often ethical in nature. Traditional methods of communication, however, cannot provide answers to these situations in the reality of the "here and now." That is why there is now a need to create a new space for communication that is capable of bridging social divides and fostering partnership among participants. And when a person steps out of such a space, faith is no longer merely a private matter.